

Lægdsruller - Forkortelser

STATENS ARKIVER

De mange svære forkortelser

Lægdsrullerne er oversigter over værnepligtige mænd. I lægdsrullerne kan du finde mange nyttige oplysninger, herunder følge mænds flytninger og se hvilken militær enhed, de har gjort tjeneste hos.

Desværre brugte rulleskriverne et væld af forkortelser, da de førte rullerne. Nogle forkortelser er meget standardiserede, eksempelvis krydshenvisninger i forbindelse med flytninger (se herunder), og derfor nemme at tyde. En lang række forkortelser er straks mere beværlige.

Vi har i denne folder forsøgt at samle en række af de mest anvendte forkortelser i lægdsrullerne. Hovedparten af forkortelserne stammer fra vedtegningsfeltet. Listen er på ingen måde udtømmende, men kan forhåbenligt være en god hjælp til brugen af rullerne

Listen bør indeholde alle de forkortelser, som også indgår i listerne bagest i "**Lægdsruller - Gruppefortegnelser og forkortelser**" og "**Sognefortegnelser og forkortelser**", som selvbetjeningsmagasinet. Almindelige forkortelser som eksempelvis "gdr" for "gårdejer" er ikke medtaget. Vær opmærksom på, at nogle forkortelser kan desuden tydes forskelligt afhængig af, hvor i landet rullen er ført, mens andre forkortelser er tvetydige.

Der er udarbejdet følgende andre vejledninger til brugen af lægdsrullerne:

- Lægdsruller** - købefolder generel vejledning med masser af eksempler
- Værnepligt** - gratis emneark med en hurtig hjælp til at finde ruller i selvbetjeningsmagasinet

Krydshenvisninger ved flytninger

Flytninger blev noteret i lægdsrullerne med krydshenvisninger, som gør det muligt at følge en person fra rulle til rulle. Systemet er forholdsvis simpelt, selvom det kan være lidt svært i starten. Du kan i folderen "**Lægdsruller**" se masser af eksempler på flytninger. Herunder er blot givet et eksempel på, hvordan en typisk krydshenvisning fra en rulle til en anden rulle skal læses. I eksemplet fra 1909 drejer indførslen sig om Anders Jørgen Petersen.

Rulle fra 3. udskrivningskreds

Lægdet Nr. *224^e*

<i>G. M.</i>	<i>Anders Jørgen Petersen.</i>	<i>Arbejd.</i> <i>Anders Peter Petersen.</i>	<i>Julis.</i>	<i>1891.</i> <i>d. 18/11.</i>	d.	d.
--------------	--------------------------------	---	---------------	----------------------------------	----	----

Vedtegninger: *Belr.*

2 - 35 - g. 44.

Udskrivningskreds (før 1861 amt)   **Lægdet nummer**   **Årstalsbogstav**   **Løbenummer**

Eksemplet skal læses således:

- 2 = Anders er flyttet til 2. udskrivningskreds
- 35 = Anders er her optaget i rullen for 35. lægd
- g = årstalsbogstav for året 1909
- 44 = Anders' løbenummer i den nye rulle

Du kan se årstalsbogstaverne i folderen "**Lægdsruller**".

Sådan læses krydshenvisninger ved flytning:

1. ciffer = Amt eller udskrivningskreds
2. ciffer = Lægd
3. ciffer = Årstal (angivet med bogstav)
4. ciffer = Løbenummer

Sker flytningen inden for samme amt eller udskrivningskreds udelades 1. ciffer.

A

A.A. = Artilleriafdeling

A.C. = Artilleri Corpset

Afd. = Afdeling

Afgb. = Afgangsbrev

Afg. L. = Afgang Listen

Afg. T. = Afgaaet til

Afs. = Afskediget

A.P. = Amtspas

A.R. = Artilleri Regiment

Art. = Artilleri

Art. Batl. = Artilleri Bataljon

Atps. = Amtspas

Aux. C. = Auxiliær Corps

Aux. Rekr. = Auxiliær Rekrut
(tysk)

B

B. = Bataljon

Bal. = Bataljon

Balp. = Ballonparken

Batl. = Bataljon

Batt. = Batteri

Batt. Kutsch.Res. =
Batteriet KutscherReserve

B. Br. = Borger Brev

Beg. = Begiert/Begært

Beh. = Behandles

Behl. = Behandling

Bl. =

Blå eller Blond med andre
forkortelser, f. eks.:

Bl. Bl. Midl.
Blå Blondt Middel
Øjne Hår Høj

Bl. Br. Mand =

Går ud af rullen. Oftest dem,
der er for gamle til at stå i
rullen

Br. (38" Br.) = Brystvidde

Br. Haar, Bl. Øjne =
Brunt Haar, Blaa Øjne

B.S. = Bornholms Sørulle

B.s.L. som o.A. =
Kan betyde "Bør søge Læge
som overdrages Amtet"

Btk. = Batterikusk

B.T.K. = Batterikusk

Btl. = Bataljon

C

C. = Compagni eller Corps

Can. Resl. =
Cancelliets Resolution

Cass. = Cassabel

Caut. =
Caution eller Cautionist

Cav. = Cavalleriet

Caval. = Cavalleriet

Comd. = Commanderet

Comp. =
Compagni, Kompagni

Com. Serg. =
Commander Sergent

Const. = Constabel

C.R. =
Cancelliets Resolution

Cst. = Constabel

Cuir. =
Kyrassér, rytter med Kyras

Cy. = Cyklisteskadron

D

D.Korps = Dyr lægekorps

D.L. =
Dronningens Livregiment

DL = Dyr læge 1869 ff., se
under **M**

d. L. = dette Lægd(s)

DLR =
Dronningens Livregiment

Drag. 5 Rgt. =
Dragon 5. Regiment

Dress: Artill. = Dresseret
(uddannet) ved Artilleriet

D.Rg. = Dragonregiment

Dri. = Drieberg, Carl Aug.
Wilh. (1750-1825), Land- og
krigskommissær

Dron. = Dronningens

Dron. L.R. =
Dronningens Livregiment

D.T./ d.t. = Dette år

E

Eft. = Efter

Ei m. = Ei mødt

Ei m. s. t. =

Ei mødt, samme tilstand

E.K. = Egentlig Krigstjeneste
(se box)

ER. = Ekstrarulle

Erkl. = Erklæring

Erl. = Erlagt

E.T.V. =

Eedeligt Tings Vidne

Ex. Skolen =
Excercer Skolen

Ext. Sess. =
Extra Sessionen

Extr. = Extra (Ekstra)

E.K. = Egentlig Krigstjeneste

Forkortelsen E. K. angiver, hvilken militær enhed, som den værnepligtige gjorde tjeneste hos. Betegnelserne ændrede sig over tid, hvorfor de kan være vanskelige. Herunder en oversigt, som ikke nødvendigvis er udtømmende og kan rumme unøjagtigheder.

E.K.1

1862-1912

Søværnet

E.K. 2

1862-1882

Gardere, a. til hest b.til fods

1882-1894

Livgarden

1894-1912

Fodfolket

E.K. 3

Kavallerister og Artilleriets trænkonstabler

1869-76

Ryttere og Artilleriets trainkonstabler

1876-94

a) Trainkonstabler og b) Ryttere

1894-1912

Livgarden

E.K. 4

1862-76

Ingeniører, Artilleriets konstabler og håndværkere.

1876-82

a) Feltartilleriets konstabler

b) Fæstningsartilleriets konstabler

c) Ingeniører og konstaler ved Artilleriets tekniske Afdeling

1882-94

a) Feltartilleriets konstabler

b) Fæstningsartilleriets konstabler

c) De tekniske afdelingers konstabler

d) Ingeniører

1894-1912

Rytteriet

E.K. 5

1862-1894

Hertil udtages de værnepligtige, som ikke er egnet til nogen af de andre klasser (E.K. 1-2-3-4); d.v.s. til infanteriet (fodfolket).

1894-1912

Feltartilleriets Konstabler

E.K.6

1894-1912

Feltartilleriets trainkonstabler

E.K.7

1894-1912

Fæstningsartilleriet

E.K.8

1894-1912

Ingeniører

E.K.9

1894-1912

De tekniske afdelinger:

H:Hestepassere og trainsoldater

S: Sanitetstropper

For klasserne 1 og 3-8 tilføjes a for særligt anvendelige og b for anvendelig

F

F. = Forplejningskorpset,
1876ff se u. M

F.B. = Flyttebevis

F.G. = Fod Garder

f.L. = fra Lægd

f. L 13 No 17 =
Fra lægd 13 Nr. 17

F.I.R. = Falsterske Infanteri-
regiment eller Fynske
Infanteriregiment

Fl. Bev. = Flytte Bevis

Fltr. = Flyvetropper

Fo. = Fodtropper

Forl. = Forlover/kautionist

Forst. = Forstærkningen

F.R. = Fynske Regiment
f. R. forrige Rulle

Fra 1' Del = overført fra
Landrullen (1' del) til
Sørullen (2' del)

Fra 2' Del = overført fra
Sørullen (2' del) til
Landrullen (1' del)

Frfl. = Fraflyttet

Frstkn = Forstærkningen

F.Rt. = Fynske Infanteri
Regiment

f.S. eller F.S. = Følgeseddel

f.T. = for Tiden

f.T. utjstd. = for Tiden

utjenstdygtig

Følges. = Følgeseddel

G

Gard. = Garder

G.B.E.S. = Gaard Brugende
Enkes Søn

G.H. = Garder Husar

G.H.R. = Garder Husar
Regiment

Gl. M S = Gammel Mands
Søn

G.M S = Gammel Mands
Søn

Gmd = Gaardmand

Gmds Pas =
Gaardmandspas

G.M.S. =
Gammel Mands Søn

G.M.P.S. =
Gammel Mands Plejesøn

Grdb. Enkes Søn =
Gaardbrugende Enkes Søn

G.t.F. = Garder til Fods

G.u. = Gaar ud

H

H. = Højre

H.I.R. =
Holstenske Infanteriregiment

Hkorn = Hartkorn

H L R 1 = Holstenske

Regiment og Holstenske
Lansenér Regiment

H.L.R. 2 =
Holstenske Liv Regiment

Holst. = Holstenske

Hmd = Husmand
Holst. 3. Reg. =
Holstenske Infanteriregiment

Holst.Lanz.Rt. =
Holsteinisches Lanzenier
Regiment

HR = Hoved Rulle

H R Dom = Højesteretsdom

H.R.R. =
Holstenske Rytter Regiment

Hsmd = Husmand

H.t.K. =
Hærens tekniske Korps

Htk. = Hartkorn

Htkr. = Hartkorn

Hus. Regt. =
Husar Regimentet

I

I.B. = Infanteri Batallion

Indf. =
Indfordres eller Indfordring

Inf. =
Infanteriet eller Infanterist

Inf. Ex. Sk. =
Infanteriets Excercer Skole

IR/I.R. = Infanteri Regiment

I.R. = Interims (midlertidig)

Rulle	Kongens Regiment	Lfst. = Lægdsforstander
I Res = I Reserven	K.P.R. = Kronprinsens regiment	LG = Livgarden
I St.R. = I Stam Rulle (også regimentets navn)	Kr. = Kongens [Regiment]	L I B = a. Linie Infanteri Batallion b. Langelandske Infanteri Batallion c. Lette Infanteri Batallion
It.kps. = Intendanturkorps	Krg. Res. = Krigsreserven	Lin Bat = Linie Batallion
læg. = Jæger	Kr. Min. Res. = Krigsministeriets (Resol) Resolution	Livg. = Livgarden
J	Kron. R. = Kronens Regiment	L.J.C. = Langelandske (ridende) Jæger Corps
J.C. = Jæger Corpset	Kstm. = Kystmilits	L.Kps. = Lægekorpset
J.I.R.2' = 2. Jyske Infanteri Regiment	Kyst: = Kystbevogtning	LL = Underlæge 1869 ff, se under M
J.I.R. = Jyske Infanteri Regiment	Kystml. = Kystmilits	L M H = Lægdsmandshjælp
J. Mst = Justitsministeriet	Kystmlt. = Kystmilits	L.N. = Lodtrækningsnummer
J.R.2' = 2. Jyske Regiment	L	L.R. = Luftværnsregiment
Jæg. = Jæger	Lands. = Landsoldat	LR 1 = Liv Regimentet (egentlig Dronningens Livregiment)
K	Langl. B. = Langelandske Batallion	LR 2 = Land Rytter
K I / K II = Krigstjeneste I/II; I = ubetinget tjenstdygtig, II = betinget tjenstdygtig	L.B. = Linie Bat.	L.R.C. = Liv Regiment Cuirasier
Kass. Att. = Kassationsattest	L D. = Landdragon	L.R.Dr. = Liv Regiment Dragoner
Kbf. = Kystbefæstning	L.Drag. = Landdragon	L.Rt.Dr. = Liv Regiment Dragoner
Kbh. Inf. R. = Københavns Infanteriregiment	Ld.No/Ldno. = Lodtrækningsnummer	L.Ryt./L. = Rytter Landrytter
Kml. = Kystmilits	L. Drag. = Land Dragon	Ls/LS (L.S.) = Landsoldat
Kong. Rgt. = Kongens Regiment	Lds. = Landsoldat	L S K P R = Landsoldat, Kronprinsens Regiment
K.R. = Kronens/Kongens Regiment, i nogle tilfælde Krigs Reserven	Ldsd = Landsoldat	
Kong. R. =	Legit. = legitimerer	
	Lett I B = Lette Infanteri Batallion	

Lt.no =
Lodtrækningsnummer

Lægds Sv. = Lægds Svar

M

M. = Mørkt
Kun i forbindelse med andre
forkortelser, f. eks.:
Br. M. Lille
Brune Mørkt Lille af
Øjne Haar Vækst

M (og f.eks) 1823 =
Maj 1823

M.1. = Militærarbejdere ved
søværnet

M.2. = Forplejningskorpsets
mandskab

M.3. = Hestepassere og
køresvende

M.4. =
De øvrige militærarbejdere

Midl. = Middel.
kun i forbindelse med andre
forkortelser, f.eks.:
Br. M. Midl.
Blå Mørkt Middel
Øjne Haar høj

m.s.T. I forbindelse med
"Ei": mødt samme Tilstand

N

Nat. = National [Soldat]

N.L.R. =
Norske Liv Regiment

n.S. = Næste Session

O

o.A. = overdrages Amtet

O.I.R. = Oldenborgske
Infanteriregiment

Oldb. Reg. = Oldenborgske
Regiment

Opdaget (f.eks. 1811) =
opdaget i 1811, at han ikke
har stået i lægdsrullen,
derefter indført ham

Opl.: = Oplysning

Ovcpl = Overcomplet

Overc. = Overcomplet

P

PC.R. =
Prins Christians Regiment

P.C.F.R. = Prins Christian
Frederiks Regiment

P.F.R. =
Prins Frederiks Regiment

P.F.I.R. = Prins Frederiks
Infanteri Regiment

Pgfgr. = Pegefinger

Plat B: Fødder = Platfodet
begge Fødder

Plfd. = Plejefader

Plovdr: Hmd =
Plovdrivende Husmand

Pr. att. = Præste attest

Pr. F. R. =
Prins Frederiks Regiment

Pr. og Skol. Attest n.S. =
Præste- og Skolelærer.
Attest næste Session

Prot. = Protokol

p.t. = pro tempore (for tiden)

R

R. = Regiment, Rekrut eller
Rytter

R. og f.eks. 20 = Betyder at
han i 1820 var til tjeneste
ved sit regiment. Ofte
skrevet med rød farve.

Rec. = Recrut (Rekrut)

Reg. = Regiment(et)

Regtet. = Regimentet

Regt. Sk. s. d. =
Regimentets Skrivelse
samme Dato

Res. = Reserve

Resl. = Resolution

Resol. = Resolution

Rgt. = Regiment

Rol. = Rulle

R.R. = Rytterregiment

Rug. Amt. = Rugaards Amt

S

S. = Soldat eller Session

S 1810 = Betyder at han var
soldat i 1810

s.D. = samme Dato

Ses. = Session

Sess. = Session

Siel. R.R. =
Sjællandske Rytterregiment

Siell. Sk =
Sjællandske Skyttekorps

S.i.F. =
Soldat i forstærkningen

S.i.Forst. = Soldat i
Forstærkningen

Siæl. Sk. C. =
Sjællandske Skyttekorps

S I C =
Sjællandske Jæger Corps

S J C =
Sjællandske Jæger Corps

S I R = Sjællandske eller
Slesvigske Infanteriregiment

S J R = Sjællandske eller
Slesvigske Infanteriregiment

Sjell = Sjælland

Skarpsk. C. =
Skarpskytte Corps

Skol. = Skolelærer

Skr., efter = Efter Skrivelse

Sksk. C. =
Skarpskytte Corps

S.L. = Sølimit

Slfs. = Slegfredsøn

S.L.R. = Sjællandske
(Rytter)Regiment eller
Sjællandske Lansener

Regiment

Sl.Reg. = Slesvigske
Regiment

S M.S. = Svag Mands Søn

S.R.R. = Sjællandske
Rytterregiment

Ss = Session

S.S.J.C. = (Stamrulle?)
Sjællandske Jæger Corps

s.T. = samme Tilstand

S.T. = Samme Tilstand

st. = staaende

st. H. = staaende Hær

st: H. = staaende Hær

st: Hær = staaende Hær

St. R 1 = Stadens
(Københavns) Rulle

St. R 2 = I Stamrullen ved
N.N. Regiment

Str., i = I Stamrullen ved
N.N. Regiment

S.T.t.t.T. = Samme Tilstand
tjenlig til Trainkudsk

s.u.C. = sættes under Cur

Sv = Svar

Sæll. = Sjællandske

Søev: Comd. =
Søevant, Commanderet

T

td = tjenstdygtig

Til 2' del = Overført til
Sørullen (2' del) fra
Landrullen (1' del)

Til 1' del = Overført til
Landrullen (1' del) fra
Sørullen (2' del)

Till. = Tilladelse

T.K. = Train Kudsk

Trk = Trainkudsk eller
Trainkonstabel. Nævnes i
forbindelse med TT (=tjenlig
til) Trk

Trkdsk. = Trainkudsk

t.S. = til Sessionen

T.Sk. = Tinglæst Skøde

Tstd = Tilstand

Tstd = Tjenstdygtig

t.t.Cav. =
Tjenlig til Cavalleriet

t.t.Cav. Ltrno. =
Tjenlig til Cavalleriet
Lodtrækningsnummer

t.t.Const. =
tjenlig til Constabel

t.t.Cst. = tjenlig til Constabel

t.t. Inf (eller If) =
Ltrnr tjenlig til Infanteriet
Lodtrækningsnummer

t.t.M.A. = tjenlig til M.A.3
(se denne forkortelse)

T.t.Trk. =
Tjenlig til Trainkudsk

t.t.Trk. =

Tjenlig til Trainkudsk

t.t.Trkdk. =

Tjenlig til Trainkudsk

T.V. = Tingsvidne

U

Ucf = Ukonfirmeret

U. conf. = Ukonfirmeret

ud = udygtig

Udpas = Udygtighedspas

Udress =

Udresseret (= uøvet)

Uds: = Udsættelse

Udsk. = Udskrevet

Udbl = Udeblivelse

udt. = udtjent

udth. Pas = Udygtighedspas

udt. Sold = udtjent Soldat

uh = uhinderlig

u.R. = Ungdomsrullen

utingl. = utinglæst

U.T.M. =

Uegnet til Militærtjeneste

Uts = Uegnet til Soldat eller

Udygtig til Soldat eller

Uduelig til Soldat

Uts. s.s. Trk. =

Uegnet til soldat eller

Utjenlig til Trainkudsk

Utspas =

Utjenstedygtighedspas

V

V. = paa Venstre

V og B = Vand og Brød

Vpl = Værnepligtsloven

Vpls = Værnepligtsloven

Hjælp os med at gøre listen bedre

Oversigten over forkortelser i denne folder er langt fra fuldstændig. Rigsarkivet er meget interesseret i at udvide listen med ekstra forkortelser. Vi modtager derfor gerne i vejledningen nye forkortelser, som du måtte have tydet dig frem til. Så vil vi i en eventuelt kommende revideret udgave forsøge at få så mange med som muligt. Dog skal forkortelsen helst være alment benyttet i den pågældende rulle.

De fundne forkortelser skal være ledsaget med følgende oplysninger:

FORKORTELTEN:

BETYDER / KAN BETYDE:

FUNDET I LÆGDSRULLEN FRA:

Følgende udskrivningsmyndighed (centrale / regionale / lokale):

Dækkende følgende amt / udskrivningskreds:

Rullen ført følgende år:

Evt. for personer født dette år:

Eventuelt bindnummer på lægsrullen:

Den værnepligtiges løbenummer i rullen:

Den værnepligtiges navn:

Læs mere

Anton Blaabjerg og Birgit Øskov: Lad os stå vagt og værne. Tillæg til Slægten - Forum for Slægts-historie. 1994.

